

Riktlinjer för Svenska domare och assisterande domare

Följande information är avsedd att hjälpa svenska Domarinstruktörer att utbilda domarna att leda matcherna med hjälp av ett konsekvent arbetssätt.

Riktlinjerna är godkända av UEFA och beskriver hur domare bör verka i SvFF:s tävlingar.

Innehåll

Kontroll av målnät.....	4
Avspark	4
Domarnas roll vid halvtid och fulltid	4
Målfirande.....	4
Dricka under match	4
Smycken.....	5
Angivande av tidstillägg.....	5
Hantering av skadade spelare	5
Regelbrott och konsekvenser	6
Avgöra graden av ett regelbrott	6
Omständigheter	7
Andra förseelser (fasthållning, hands...).....	8
Förseelser som sker när bollen är ur spel.....	8
Fysisk kontakt (användning av händer/armar)	8
Otillåtna angrepp med händer/armar	9
Otillåten användning av armarna vid hörnsparkar/frisparkar.....	10
Otillåten användning av kroppen	10
Straffsparkar.....	10
Filmning.....	11
Att tänka på vid hands.....	11
Incidenter som inkluderar spelares reaktioner/konfrontationer	12
Konfrontation mellan spelare	12
Konfrontation med domare – undergräva domarens auktoritet.....	12
Hantering av massprotester (masskonfrontation)	13
Kommunikation och ledning	14
Positivt kroppsspråk.....	14
Det tekniska området	14
Att tänka på vid fördel.....	15
Hantering av frisparkar	16
Snabb frispark	17
Farligt spel med kontakt	17
Återinträda på spelplanen.....	17
Disciplinära åtgärder mot ersättare	17
Placering	17
Placering hörnspark.....	18
Identifiering av regelöverträdelser	18
Samarbete: Domarteamet	18
Diskussioner inför match.....	18

Offside	19
Bollen i och ur spel	20
Regelbrott	21
Uppenbart felaktiga disciplinära beslut av domaren	22
Kontroll av 9.15 meters avstånd	22
Fjärdedomarens roll.....	23
Assisterande domarens placering.....	23
Förtydligande av undantag avseende regelns bokstav.	24

KONTROLL AV MÅLNÄT

Målnät bör kontrolleras efter att lagen värmt upp och lämnat planen före matchstart och igen vid slutet av halvtidspausen.

AVSPARK

Felaktig avspark skall göras om!

DOMARNAS ROLL VID HALVTID OCH FULLTID

1. Den assisterande domaren närmast spelartunneln går direkt in i tunneln i halvtid och vid fulltid för att övervaka området.
2. Fjärdedomaren stannar kvar vid sin "arbetsplats" för att övervaka de som befinner sig i tekniska området och spelarnas utträde från spelplanen.
3. Domaren och den andra assisterande domaren stannar kvar i mittcirkeln till dess att alla spelare lämnat spelplanen.

MÅLFIRANDE

En spelare måste varnas när:

- domaren anser att spelaren gör provokativa gester;
- spelaren klättrar upp på ett stängsel för att fira ett mål;
- spelaren tar av sig tröjan över huvudet eller täcker huvudet med den;
- spelaren täcker huvudet eller ansiktet med en mask eller liknande föremål

Att lämna spelplanen för att fira ett mål är inte ett regelbrott som ger gult kort men det är viktigt att spelarna återvänder till spelplanen så fort som möjligt.

Spelare får inte heller visa sina undertröjor som innehåller eller visar någon form av slogan eller reklam. Den grundläggande obligatoriska utrustningen får inte innehålla några politiska, religiösa eller personliga åsikter. Dock bör domare notera att avtagande av en tröja för att visa en slogan eller reklam inte är ett regelbrott som ger gult kort. Spelaren kommer istället att bestraffas av tävlingsarrangören. Domaren skall rapportera händelsen.

Domare förväntas agera på ett förebyggande sätt och utöva sunt förnuft i hanteringen av målfirande.

DRICKA UNDER MATCH

Spelare har rätt att dricka under match men endast vid sidlinjen. Det är inte tillåtet att kasta in plastflaskor, väskor eller andra vattenbehållare på planen.

SMYCKEN

Domare påminns att spelare, enligt Regel 4, inte får bära någon form av smycken. Om de är farliga måste de avlägsnas. De får inte tejpas.

ANGIVANDE AV TIDSTILLÄGG

Fjärdedomare påminns om att när det, på uppdrag av huvuddomaren, indikeras om **minsta** tilläggstid i varje halvlek skall denna indikation endast göras i slutet av den sista minuten av varje halvlek.

Tillägg för tid som gått förlorad skall göras av domaren. Domare påminns att de måste tillåta minst den indikerade tilläggstiden och inte stoppa spelet förrän den tiden gått ut. Om byte(n) görs, skadade spelare bedöms, skadade spelare förflyttas från planen för behandling, maskning eller annan försening uppstår under tilläggstiden så måste domaren ta hänsyn till den förlorade tiden, men det ska inte indikeras av fjärdedomaren.

HANTERING AV SKADADE SPELARE

Spelreglerna är tydliga att domaren endast ska stoppa spelet om en spelare är allvarligt skadad och att spelaren inte bör behandlas på spelplanen. Domaren bör ta hela ansvaret för att stoppa matchen och spelare bör inte uppmuntras att sätta bollen ur spel. Spelare som gör så bör inte förvänta sig att bollen returneras till dem av sina motståndare när spelet återupptas.

Domare måste beakta följande instruktioner vid hantering av skadade spelare:

- Spelet får fortsätta till dess att bollen är försatt ur spel om en spelare, enligt domarens uppfattning, inte är allvarligt skadad.
- Spelet stoppas omedelbart om en spelare, enligt domarens uppfattning, är allvarligt skadad.
- Domarna skall inte uppmana spelarna att spela ut bollen! När spelarna stannar upp spelet, blås av!
- **Efter att ha frågat ut den skadade spelaren** tillåter domaren en, eller som mest två, ledare komma in på planen för att utvärdera skadan och ordna med en snabb och säker förflyttning av spelaren från planen.
- Bårbärare får endast komma in på spelplanen med en bår efter tecken från domaren.
- Domaren ska se till att en skadad spelare på ett säkert sätt förs av spelplanen.
- En spelare får inte behandlas på planen om skadan inte är exceptionellt allvarlig och kan förvärras av att spelaren flyttas.
- En spelare som blöder från en skada måste lämna spelplanen och får inte återvända förrän domaren är förvissad om att blödningsen har slutat. En spelare får inte bära kläder med blod på.

- Om domaren tillåtit läkare att komma in på planen måste spelaren lämna denna, antingen på bår eller till fots. Om en spelare inte gör detta varnas han för olämpligt uppträdande.
- En skadad spelare får endast återinträda på spelplanen efter att spelet återupptagits och efter att han har fått tecken av domaren.
- En skadad spelare får endast återinträda på planen från sidlinjen när bollen är i spel. När bollen ur spel får en skadad spelare återinträda från vilken plats som helst.
- Endast domaren själv får tillåta att skadad spelare återinträder på planen, oavsett om bollen är i spel eller ej.
- Dock får domaren tillåta en skadad spelare att återinträda spelplanen om en assisterande domare eller fjärdedomare bekräftar att spelaren är redo.
- Om spelet inte stoppats av en annan anledning, eller om en skada orsakad av en spelare som inte är en följd av ett regelbrott, startar domaren spelet med nedsläpp.
- Domaren måste tillåta att all förlorad tid på grund av skada att spelas i slutet av respektive halvlek.
- När domaren bestämt sig att dela ut ett kort till en skadad spelare som måste lämna spelplanen för behandling så måste domaren dela ut kortet innan dess att spelaren lämnat spelplanen.

Undantag till dessa regler görs endast:

- för skadade målvakter;
- när en målvakt och en utespelare har kolliderat och behöver omedelbar tillsyn;
- när spelare i samma lag kolliderat och behöver omedelbar tillsyn;
- i händelse av en allvarlig skada, till exempel svalt tunga, hjärnskakning, benbrott etcetera.

REGELBROTT OCH KONSEKVENSER

Följande kriterier har fastslagits för att avgöra graden av ett regelbrott samt när ett regelbrott stoppar en uppenbar målchans eller stoppar ett lovande anfall (likväl som lämpliga bestraffningar i sådana situationer).

Avgöra graden av ett regelbrott

Vid avgörande av hur allvarligt ett regelbrott är (såsom att sparka, fälla, slå, hoppa mot, angripa, hoppa på, knuffa till eller tackla en motspelare) påminns domare att de bör ta följande hänsyn:

- Avsikten att begå regelbrott;
- Farten i spelarens agerande (intensiteten);
- Riktningen hos fötter och tackling med dobbar/sula;
- Äventyras spelarens säkerhet?

Särskild uppmärksamhet bör läggas på situationer där spelare inte tar hänsyn till motståndarens säkerhet, inklusive där kontakt sker med både boll och spelare. Domaren måste vara bestämd när denne identifierar okontrollerade fysiska angrepp som görs med fart och utan tanke på möjliga konsekvenser. Vid bedömning av olika angreppssätt måste domaren vara särskild uppmärksam på riktningen på fötterna hos den som tacklar och hur dobbarna används.

En tackling kan anses vårdslös (eller till och med utförd med överdriven kraft) trots att bollen träffas. När kontakt tas med både spelare och boll ska detta bestraffas på lämpligt sätt – normalt sett med ett gult kort och vid utförande med överdriven kraft med ett rött kort.

Varje angrepp där överdriven kraft används och därmed utsätter motståndaren för fara måste anses vara allvarligt otillåtet spel och spelaren skall därmed utvisas. Brutalitet skall alltid resultera i rött kort.

Om en spelare använder överdriven kraft eller utsätter motståndare för fara så spelar det ingen roll om tacklingen är bakifrån, framifrån eller från sidan.

Domarna påminns om att de måste tillåta hårda/ärliga angrepp och endast bestraffa otillåtna handlingar. Det får inte heller glömmas bort att spelare som förstärker effekten av angreppet i syfte att motståndaren skall bestraffas allvarligare gör sig skyldig till olämpligt uppträdande.

Omständigheter

Förutom att avgöra graden av ett regelbrott ska domare ta hänsyn till omständigheterna var regelbrottet har begåtts:

- Förhindrades en uppenbar målchans (Rött kort)?
- Stoppades ett lovande anfall (Gult kort)?

Följande kriterier borde användas för att avgöra huruvida en uppenbar målchans förhindras av ett regelbrott:

- Sannolikheten att behålla eller vinna kontroll över bollen.
- Anfallarens position.
- Rörelseriktning (anfallaren och bollen).
- Avståndet till målet.
- Försvarens/målvakts position.
- Var det högst troligt att anfallet skulle resultera i en uppenbar målchans om det inte stoppats av ett regelbrott med frispark eller straffspark?

Följande kriterier bör användas för att avgöra huruvida ett lovande anfall stoppats av ett regelbrott:

- Platsen för regelbrottet.
- Spelarens möjlighet att spela bollen.
- Spelarens lagkamraters position.
- Motståndarnas position.
- Avståndet till målet.
- Var det troligt att anfallet skulle utvecklats inom de närmaste sekunderna om det inte stoppats av regelbrottet?

Det är ingen skillnad på om en uppenbar målchans förhindrats genom ett regelbrott av en målvakt eller utespelare.

Andra förseelser (fasthållning, hands...)

Domare påminns att åtgärden för förseelser såsom fasthållning eller avsiktlig hands, enligt spelreglerna, endast är frispark. Dock måste en spelare tilldelas gult kort för olämpligt uppträdande om regelbrottet var uppenbart, till exempel:

- att förhindra motståndaren att få innehav av bollen eller att hindra motståndaren att nå en fördelaktig position
- att stoppa ett lovande anfall

När regelbrottet förhindrar en klar målchans skall spelaren visas ut.

Förseelser som sker när bollen är ur spel

Förseelser kan ske både när bollen är i och ur spel. I båda fallen måste spelaren straffas efter allvarligheten av regelbrottet. Om ett regelbrott inträffar när bollen är ur spel skall spelaren ändå straffas efter regelbrottets art.

Fysisk kontakt (användning av händer/armar)

Fotboll är en sport där fysisk kontakt är en naturlig del av spelet och endast otillåtna angrepp ska bestraffas.

För att få större konsekvens har kriterier fastställts för att stödja domare att skilja mellan tillåtna angrepp och bestraffningsbara regelbrott.

En domares bedömning bör ta hänsyn till följande kriterier:

- Förhindrade försvararen på ett otillåtet sätt anfallarens förflyttning genom hand- eller armkontakt?
- Påverkade kontakten anfallarens rörelse eller lagets anfall på ett negativt sätt?
- Var kontakten avsedd att förhindra (eller var det oavsiktligt)?
- Använde försvararen händer/armar för att uppenbart begränsa anfallarens rörelse?
- Inledde anfallaren den otillåtna hand- eller armkontakten?
- Använde anfallaren försvararens kropp för att försöka lura domaren och få en frispark eller straffspark?

Om domaren bedömer efter att ha tagit hänsyn till dessa kriterier:

- att otillåten fysisk kontakt skett (fashållning, knuff...) – tilldöms en frispark/straffspark.
- att anfallaren försökt lura domaren – måste filmningen bestraffas med ett gult kort för olämpligt uppträdande och spelet återupptas med en indirekt frispark för motståndarna.

Uppmärksamhet läggs på det faktum att initiativtagaren av otillåten fysisk kontakt kan vara en anfallare *eller* försvarare. Om båda spelarna använder otillåten fysisk kontakt är det initiativtagaren som bestraffas med frispark/straffspark för motståndarens lag. Utöver detta kan båda spelarna ges en disciplinär påföljd.

Otillåtna angrepp med händer/armar

Ökad koncentration, och ökad medvetenhet om problemet bör göra domare och assisterande domare uppmärksamma på eventuella förekomster av otillåtna angrepp med händer/armar. Genom att inte enbart fokusera på fötter/ben i kampen kommer domare kunna identifiera de kraftfulla, otillåtna fysiska kontakterna med armbågar och armar som ska bestraffas på lämpligt och konsekvent sätt.

Uppmärksamhet måste riktas mot den spelare som hoppar nära en motståndare och avsiktligt förlänger sin arm på ett onaturligt sätt (armbågrörelse).

Domare bör vara medvetna om sitt ansvar att skydda spelare från otillåtet spel genom att alla angrepp med överdriven kraft (och därmed äventyrande av motståndarens säkerhet) måste betraktas som allvarligt otillåtet spel och resultera i rött kort.

Armbågar/armar medvetet använda som vapen mot en motståndare är givetvis inkluderade i denna kategori.

Otillåten användning av armarna vid hörnsparkar/frisparkar

Den otillåtna användningen av armar, speciellt före hörnsparkar och frisparkar nära mål, har blivit allt mer märkbar.

Domare bör vara proaktiva innan spelet återupptas vid hörnsparkar och frisparkar och det bör tydligt synas att de gör förebyggande åtgärder. Konflikter kan undvikas genom tidiga förebyggande åtgärder, till exempel när spelare tränger sig fram för att få en position i eller i närheten av straffområdet. Identifierade spelare bör tas åt sidan och ges en tydlig offentlig tillrättavisning av domaren. Där det är möjligt bör domare använda sina assisterande domare för att säkerställa att bollen inte kommer in på spelplanen förrän domaren signalerar att spelet ska återupptas.

Det är viktigt att regelbrott efter domarens förebyggande åtgärd behandlas på ett bestämt sätt:

- Innan bollen är i spel bör det resultera i antingen gult kort eller rött kort beroende på allvarligheten av regelbrottet.
- Efter att bollen satts i spel måste domare på ett bestämt sätt hantera fortsatta fasthållningar, knuffar etc. genom att utdöma en frispark/straffspark beroende av vilket lag som begick regelbrottet. I lämpliga fall kan även ytterligare disciplinära åtgärder vara nödvändiga.

En avsevärd förbättring har märkts på senaste tiden och stränga åtgärder har vidtagits. Domare påminns att fortsätta med stränga åtgärder mot fasthållningar, dragningar och knuffar inom straffområdet och att tillämpa den rekommenderade proceduren. (förebygga enligt ovan)

Otillåten användning av kroppen

Det finns en växande trend av otillåten användning av kroppen för att stoppa ett lovande anfall eller för att förhindra en spelares förflyttning avsedd att ta emot en passning från en lagkamrat. Samtidigt som det är glädjande att konstatera att det är färre regelbrott som innefattar fällningar och tröjdragningar för att stoppa lovande anfall så är det många anfall som stoppas av otillåten användning av kroppen ("bodycheck"). I samtliga fall där ett lovande anfall otillåtet stoppas på detta sätt påminns domare att gult kort för olämpligt uppträdande ska delas ut utöver frispark/straffspark. När den otillåtna användningen av kroppen innefattar överdriven kraft, våld eller brutalitet ska ett rött kort delas ut i enlighet med spelreglerna.

STRAFFSPARKAR

Domare påminns om att spelreglerna nu fastslår att "Fintning under ansatsen till straffsparken för att förvillna motståndarlaget är tillåten som en del av fotboll. Att finta att sparka bollen när spelaren har slutfört sin ansats anses som ett brott mot Regel 14 och som ett olämpligt uppträdande för vilket spelaren ska varnas".

Detta gäller straffsparkar under matchen samt straffar i slutet av matchen för att utse vinnare av matchen

FILMNING

Domare påminns att filmningar avsedda att lura domaren, begångna var som helst på spelplanen måste bestraffas med gult kort för olämpligt uppträdande.

Filmningar för att lura domaren kan inträffa:

- när det **inte är kontakt** mellan spelarna;
- när en spelare **använder** en lätt kontakt med en motståndare;
- när en spelare **initierar** kontakt med en motståndare;
- när en spelare **förutsätter** en möjlig kontakt från en motståndare.

Tyvärr har det skett en ökning av olämpligt uppträdande från spelare som gör domarens uppgift svårare. Domare måste vara uppmärksamma på dessa osportsligheter och strängt straffa de felande för att få bort filmningar från spelet. När filmning sker är det inte acceptabelt att det uppmärksammas utan bestraffning.

Dock bör inte en spelares handling som inte är avsedd att lura domaren betraktas som filmning och spelet bör därför tillåtas fortgå.

ATT TÄNKA PÅ VID HANDS

Även om fotboll är en sport där spelare hela tiden rör sina armar och händer som en naturlig del av sina rörelser är det viktigt att tänka på följande punkter för att avgöra om en spelare avsiktligt gör sig skyldig till hands:

- Var det en hand-till-bollsituation eller boll-till-hand?
- Är spelarens händer eller armar i en "naturlig" position?
- Handens position innebär inte nödvändigtvis att det är ett regelbrott
- Vill spelaren "göra sig större" genom att använda armarna?
- Försöker spelaren *undvika* att bollen tar på handen?
- *Kan* spelaren undvika att bollen tar på handen?
- Avståndet varifrån bollen spelas innan den tar på handen?
- Att vidröra bollen med ett föremål som hålls i handen (kläder, benskydd, etc.) räknas som ett regelbrott
- Att träffa bollen med ett föremål som kastats (sko, benskydd, etc.) räknas som ett regelbrott

Domare bör också överväga möjliga omständigheter och konsekvenser, till exempel hur och var överträdelsen begicks (Stoppade det ett lovande anfall? Stoppade det en klar målchans?) och de måste sedan bestraffa helt i enlighet med spelreglerna.

INCIDENTER SOM INKLUDERAR SPELARES REAKTIONER/KONFRONTATIONER

Konfrontation mellan spelare

Domare bör säkerställa att spelarna straffas enhetligt. Det finns en klar fördel att snabbt ta sig till konfliktplatsen och bli sedd för att vidta omedelbara disciplinära åtgärder (gult kort eller rött kort, vilket som är lämpligt).

Det har noterats att om en domare inte snabbt tar sig till platsen för händelsen följer ofta reaktioner och vedergällningar samt att problemet trappas upp.

Om det inte är möjligt att omedelbart förhindra att konfrontationen trappas upp mellan spelare bör domaren i detalj observera vad som händer och han bör undvika att bli fysiskt involverad i att sära på spelare som bråkar.

Fysisk kontakt från en domare eller assisterande domare vid ingripande mellan spelare bör normalt sett undvikas. En stark användning av visselpipan kan vara till hjälp men det bör undvikas att skrika åt spelarna.

Domare bör inte enbart straffa den initierande spelaren för det som skett (vårdslöshet, brutalitet) utan även spelare involverade i efterföljande konfrontation. Den huvudsaklige angriparen bör bestraffas på lämpligt sätt och det rekommenderas att **åtminstone en spelare från varje lag tilldelas gult kort**. Gula kort anses inte som tillräcklig bestraffning vid slagsmål (överdriven fysisk kontakt etc). Alla spelare som närmar sig eller är en del av att blanda sig i en sådan händelse från ett visst avstånd måste identifieras och tilldelas gult kort.

En assisterande domare bör övervaka och notera händelser och den andra assisterande bör hålla sig nära domaren. Fjärdedomaren bör behålla sin position mellan tekniska området samtidigt som han övervakar situationen.

Domaren och assisterande domare(n), samt fjärdedomaren om nödvändigt, bör kommunicera med varandra innan matchen återupptas.

Domare ska säkerställa att matchen återupptas så fort som möjligt.

Konfrontation med domare – undergräva domarens auktoritet

UEFA-presidenten stödjer kampanjen "UEFA Respect" som uppmuntrar alla inblandade i spelet att respektera varandras roller. Med denna i åtanke förväntas domare att bibehålla respekt samt att bestraffa beteenden som görs för att undergräva domarens auktoritet.

Enligt spelreglerna **måste** spelare som genom handling eller ord visar missnöje med domare eller assisterande domare tilldelas gult kort.

Spelare visar missnöje eller undergräver domarens auktoritet på många sätt, såsom:

- med gester eller genom att springa mot domaren eller assisterande domaren i protest
- att omringa domaren (massprotest/masskonfrontation) – vid dessa tillfällen förväntas domaren dela ut minst ett gult kort
- att verbalt eller fysiskt kräva gult kort åt motståndaren

Domare förväntas få full respekt och bibehålla den under hela matchen. För detta ändamål bör domare:

- tydligt visa auktoritet om spelare visar ett första tecken på oenighet
- dela ut ett gult kort om denne anser spelarens agerande som att spelaren visar avvikande mening!
- dela ut ett gult kort till spelare som kräver gult eller rött kort åt motståndare

Ett vältajmat gult kort kan ha en förebyggande effekt och stoppa andra spelare från att visa missnöje.

UEFA och SvFF förväntar sig att domare strikt hanterar missnöje och att spelarna tilldelas gult kort.

Hantering av massprotester (masskonfrontation)

Vid hantering av hetsiga situationer (såsom massprotester/konfrontationer) måste domaren hålla sig lugn och fokuserad. Han bör försöka lugna ner situationen genom att snabbt identifiera den huvudsaklige problemmakaren, som sedan bör föras till (och isoleras i) en neutral zon, bort från spelargruppen så fort som möjligt för att tilldelas gult kort för olämpligt uppträdande. Dialog bör hållas till ett minimum; domaren måste behålla lugnet; vara bestämd; behålla ögonkontakt med den berörda spelaren, vara i total kontroll. Vid allvarligt otillåtet spel, såsom vid otillåten fysisk kontakt med domaren ska det röda kortet visas med lugn och värdighet.

Vid sådana situationer kan den närmaste assisterande domaren hjälpa domaren. Den andra assisterande domaren och fjärdedomaren bör observera och notera händelsens detaljer. Fjärdedomaren måste hålla sig mellan de två tekniska områdena.

Spelet bör återupptas så snart som möjligt. Tid förlorad på grund av fördröjningen skall läggas till.

KOMMUNIKATION OCH LEDNING

Positivt kroppsspråk

Det kan ibland vara fördelaktigt att på lämpligt sätt använda diskreta förklarande signaler för att klargöra en incident vilket uppenbart inte förstås av vissa domare. Detta är ett positivt sätt att kommunicera med spelare och ger beslut trovärdighet och övertygelse, till exempel att visa att ett gult kort tilldelats för en serie av regelbrott (att upprepat bryta mot spelreglerna) kan vara användbart så att spelare förstår att det gula kortet inte endast var för det senaste regelbrottet.

Dock borde sådana diskreta signaler (till exempel tröjdragning, etc.) endast användas för att klargöra beslut och inte för att rättfärdiga dem.

Vid enstaka tillfällen är detta ok för att visa att inget regelbrott inträffat, **Peka på bollen/"wash out"** men skall inte vara ett sätt att leda en hel match.

Låt bli att "vifta upp" liggande spelare som ramlat efter en korrekt tackling. Detta undergräver domarens värdighet

Inkastsplats behöver inte visas vid varje tillfälle. I början av matchen visar man detta för att visa på sitt ledarskap. Använd pipan oftare när inte spelarna följer domarens råd!

DET TEKNISKA OMRÅDET

Fjärdedomaren bör vara uppmärksam på sina uppgifter, i enlighet med domarens förväntningar (som diskuterats innan matchen) men fjärdedomaren bör också se till att coachen kan utföra sin roll på ett ansvarsfullt sätt utan störningar. I allmänhet rekommenderas en "låg profil".

Domare påminns att en person tillåts vara vid kanten av tekniska området så länge han uppför sig på ett ansvarsfullt sätt.

Vid olämpliga reaktioner av personen(er) i tekniska området bör fjärdedomaren använda sin personlighet och försöka lugna ner personen/personerna i fråga. Han bör undvika att bli involverad i konfrontation eller i längre konversationer med dessa personer.

Vid oansvarsfullt beteende bör fjärdedomaren vid lämpligt spelavbrott informera domaren som sedan kommer tilldela en muntlig erinran till personen/personerna i fråga (eller i allvarligare fall avvisa denna person från tekniska området). Vid upprepat oansvarsfullt beteende bör fjärdedomaren återigen informera domaren som sedan avvisar personen/personerna i fråga från tekniska området.

I princip är därför en coach som uppträder ansvarsfullt helt tillåten att göra sitt jobb men när han/hon öppet kritiserar domare bör åtgärder vidtas för att stoppa beteendet.

Om problem uppstår i tekniska området eller nära bänkarna som kräver domarens uppmärksamhet bör de två assisterande domarna hålla sina normala positioner och vara uppmärksamma på allt som händer på spelplanen, för att sedan eventuellt vidarerapportera detta till domaren.

ATT TÄNKA PÅ VID FÖRDEL

Spelare, coacher och åskådare vill att spelet ska flyta men ibland kan kontrollen hotas av att tillåta fördel.

Vid tanke om möjlig användning av fördel (eller huruvida spelet ska stoppas) är det viktigt att domare överväger huruvida det icke felande laget faktiskt skulle gynnas av att spelet tillåts fortsätta – ”lagfördel” – eftersom bollinnehav inte alltid är till fördel för laget. Om möjligt bör domare använda metoden ”vänta och se” genom att fördröja signalen för att bedöma huruvida det icke felande laget faktiskt har ett lovande anfall.

Dock tränar många lag idag på frisparkar i närheten av motståndarens straffområde så det är ofta en större fördel för laget att tilldömas en frispark, speciellt för ett fysiskt regelbrott, snarare än att riskera användningen av fördel.

Domare bör komma ihåg att närhelst fördel används är det viktigt att omedelbart indikera detta med RÖST och det godkända tecknet med ARMARNA så att spelarna är medvetna om att regelbrottet har setts och inte missats.

Det är sällan en fördel att enbart behålla bollen i den aktuella positionen, att passa bollen bakåt eller att sättas under press av försvarare även fast bollen är i ens kontroll. Principiellt bör fördel normalt endast användas i händelse av ett lovande anfall eller vid en klar målchans.

Utöver detta bör domaren ta hänsyn till följande:

- Var på planen skedde regelbrottet?
- Borde spelaren tilldelas gult kort?
- Borde spelaren tilldelas ett andra gult kort?
- Borde spelaren tilldelas rött kort och bli utvisad från planen?

Om domaren anser ett regelbrott vara vårdslöst eller allvarligt bör han stoppa spelet såvida det inte är en mycket lovande anfallsmöjlighet. Fördelen av att hålla spelet under kontroll måste väga tyngre än ”lagfördelen”.

Under sådana omständigheter där domaren anser att spelaren borde tilldelas ett andra gult kort eller ett direkt rött kort för ursprungliga regelbrottet borde inte fördel beaktas (utom vid klara målchanser).

Sammanfattningsvis:

- Domare måste ha ett bredare perspektiv och inte enbart fokusera på regelbrottet (dess bestraffning och plats).
- När fördel används måste de korrekta disciplinära åtgärderna ändå vidtas så fort spelet stoppas.
- För mycket fördel kan skapa fler allvarliga regelbrott.
- Det bör vara mycket sällsynt att använda fördel för försvarare i eller nära deras eget straffområde (endast om de har full kontroll över bollen; om det inte finns några motståndare i närheten av försvararen etc.).

HANTERING AV FRISPARKAR

Följande procedurer bör stärka kontrollen och hanteringen av frisparkar:

- Se till att bollen är placerad där regelbrottet hände så fort som möjligt när en disciplinär åtgärd vidtagits.
- Om domaren önskar flytta en frispark på mittplan eller i försvarsläge skall avståndet till den nya platsen vara så långt att det inte uppfattas som "petigt".
- Om det anfallande laget beslutat att inte lägga en "snabb" frispark, visa dem tydligt (*genom att visa visselpipan till frisparksskytten*) att de måste vänta på signal. Om frisparken läggs innan signalen skall frisparken alltid göras om oavsett resultatet av den för tidiga frisparken. Spelaren skall tilldelas ett gult kort.
- Förflytta samtliga försvarande spelare från bollen.
- Flytta "muren" genom att mäta avståndet. Inte genom muren utan till sidan och kontrollera samtidigt positionen av bollen. Ingen fysisk kontakt med spelarna – domaren tar med sig dessa till rätt plats. Spelare som vägrar flytta sig till det minsta nödvändiga avståndet ska tilldelas gult kort.
- Inta korrekt position (kontrollera bollen, muren och assisterande domare).
- Signalera att frisparken får läggas. Om försvarare rör sig framåt ur muren medan frisparken slås så görs frisparken om såvida frisparken inte resulterat i mål. Den felande spelare ska tilldelas gult kort.
- Säkerställ att bollen placeras på samma position om frisparken görs om och följ samma procedur.

Vid dåligt uppförande av spelarna i muren rekommenderas domarna att dåligt uppförande efter en första initial tillsägelse bestraffas med en disciplinär åtgärd, såsom gult eller rött kort – en andra tillsägelse är inte lämplig.

SNABB FRISPARK

En frispark kan läggas snabbt – utan domarens signal – förutsatt att:

- ingen disciplinär åtgärd ska vidtas
- frisparken läggs snabbt efter att spelet stoppats (några sekunder...)
- bollen är stillaliggande på den plats där regelbrottet begåtts
- frisparken inte kräver ledning av domaren
- domaren inte ännu börjat kontrollera muren/motståndarna för att få dem på lämpligt avstånd.

Om en motståndare avsiktligt förhindrar en snabbt lagd frispark måste han tilldelas gult kort.

FARLIGT SPEL MED FYSISK KONTAKT

Om en spelare agerar på ett farligt sätt och dessutom i fysisk kontakt med motståndare ska domaren bestraffa det allvarligare regelbrottet, med andra ord den fysiska kontakten och utdöma en direkt frispark. Om nödvändigt vidtas disciplinär åtgärd såsom gult kort om angreppet är vårdslöst.

ÅTERINTRÄDA PÅ SPELPLANEN

Efter att en spelare fått en signal från domaren att återinträda spelplanen får spelaren omedelbart delta i spel.

Domare måste noggrant beakta bollens position och andra spelare innan han signalerar för återinträde på spelplanen.

Disciplinära åtgärder mot ersättare

När disciplinära åtgärder vidtas mot ersättare måste domaren tydligt indikera detta genom gult eller rött kort.

PLACERING

Bra placering och en sidoöverblick är avgörande för optimal bedömning av regelbrottet. Den assisterande domaren kan ofta också ge värdefull information till domaren.

De bästa domare inser fördelarna med att använda ett flexibelt och brett diagonalsystem, vilket rekommenderas. Huvudprincipen om placering (hålla spelet mellan domaren och assisterande domaren) bör iaktas så ofta som möjligt för att förbättra vinkeln från vilken incidenter ses, samtidigt som ögonkontakt bibehålls med assisterande domaren.

Domaren måste vara uppmärksam och komma nära situationer framför bänkarna.
Taktisk tanke för domare; Var hamnar bollen i nästa moment?

Vid frisparkar i närheten av straffområden bör domaren tydligt mäta ut avståndet 9,15 meter och sedan inta placering, principiellt till vänster och inte till höger med undantag för frisparkar långt ut till vänster (dvs. att han återigen rör sig till sitt diagonalsystem eller annan lämplig placering för att övervaka incidenterna i straffområdet). Det anses att man genom att inta denna placering minskar sannolikheten för felbedömningar eller att missa incidenter.

Placering hörnspark

Placering skall alltid vara på spelplanen! Den skall alltid vara till vänster om straffområdets cirkelbåge även på hörnsparkar från höger. Skarvningar vid första stolpen kan vid felaktig placering (till höger) göra det omöjligt att bedöma nästa situation. Placeringens exakta punkt avgörs av hur domaren får rätt vinkel på sin kropp för att inte behöva vrida på huvudet när bollen slås. Viktigt är att domaren är beredd att förflytta sig från utgångspositionen för att få optimal bedömningsvinkel när hörnsparken läggs.

IDENTIFIERING AV REGELÖVERTRÄDELSER

Brist av koncentration eller att vara förhastad kan orsaka misstag vid identifiering av regelöverträdelser. Följande procedur bör vara till nytta vid disciplinära åtgärder:

- Isolera och identifiera spelaren/spelarna som ska bestraffas
- Samtliga fyra domare bör notera spelarens identitet och kontrollera om spelaren redan tilldelats gult kort

Spelet bör endast återupptas efter att denna procedur slutförts.

SAMARBETE: DOMARTEAMET

Diskussioner inför match

Samarbetet kan endast förbättras genom att träna på tekniker och se till att varje medlem av domarteamet har gemensam kunskap och tolkning av reglerna. Teamets medlemmar bör också respektera varandras olika roller. De kan endast bli framgångsrika om domaren tar ansvaret för en öppen och ärlig diskussion och instruktion inför match samt om han är öppen för frågor och teamet är överens om slutsatserna.

Domarteam påminns att fördelen och nödvändigheten av en detaljerad diskussion inför match som handlar om varje medlems roll så det inte finns några tvivel om sitt ansvar och skyldigheter.

Domare bör hjälpa till att förbereda assisterande domare och fjärdedomare att fullt ut samarbeta i en match genom att ge detaljerade instruktioner inför match, även om teamet arbetat ihop många gånger tidigare. Att följa standardmetoden säkerställer större konsekvens i

tillämpningen av spelreglerna, i synnerhet med offside. Som ledare för teamet måste domaren i varje match ta det slutgiltiga ansvaret för fattade beslut.

Effektiv kommunikation från domaren till sitt team före och under match är avgörande (ökad medvetenhet).

Ögonkontakt och ömsesidig medvetenhet med tvåvägskommunikation är nödvändig.

Det rekommenderas också att domarteamet finner tid för en utvärdering av samarbetet efter matchen.

Offside

Assisterande domare bör endast signalera för offside när de är helt säkra på att det är offside. Om en assisterande domare inte är helt säker skall flaggan inte höjas (vid tvivel ges fördelen till det anfallande laget).

Vid bedömning av om en anfallande spelare är närmare motståndarens mållinje än den näst sista försvararen skall hänsyn tas till positionen av anfallarens huvud, fötter och kropp i förhållande till den näst sista försvararen. Anfallarens armar skall inte beaktas.

För att säkerställa korrekt bedömning av offside bör en assisterande domare inte höja flaggan, utan istället använda tekniken "vänta och se" för att utvärdera följande kriterier:

- a. Bollens förflyttning (riktning, fart, avstånd, avvikelser, etc.)
- b. Spelarens inblandning i aktivt spel genom att han:
  - ingriper i spelet eller
  - stör en motståndare eller
  - vinner en fördel genom att vara i offsideposition

Domare och assisterande domare påminns om definitionerna i "Tolkning av spelreglerna och riktlinjer för domare" i boken Spelregler för fotboll.

Definitionerna för elementen av deltagande i aktivt spel är som följer:

- "ingriper i spelet" betyder att spela eller vidröra bollen som passats eller vidrörts av en medspelare
- "stör en motspelare" betyder att förhindra en motspelare från att spela eller kunna spela bollen genom att tydligt skymma motspelarens siktlinje eller hindra hans rörelser eller göra gester eller rörelser som, enligt domarens uppfattning, vilseleder eller stör en motspelare.
- "vinner en fördel genom att vara i offsideposition" betyder att spela en boll som studsar till honom från stolpen eller ribban när han varit i offsideposition eller att spela en boll som studsat till honom från en motspelare när han varit i offsideposition.

Domare och assisterande domare bör vara medvetna om följande situationer som faller under kategorin "göra gester eller rörelser som, enligt domarens uppfattning, vilseleder eller stör en motspelare":

- En spelare i offsideposition som genom sitt sätt och sin rörelseriktning, i eller i närheten av bollbanan, stör en motståndare genom att bidra till/provocera motståndarens okontrollerade rensning av bollen (eller annan åtgärd).
- En spelare i offsideposition, tydligt i målvaktens synfält (mellan honom och skytten) stör målvakten (distraherar).

Vid tolkning och tillämpning om offsideregeln rörande "vinnande av fördel genom att vara i den positionen" påminns assisterande domare om sin skyldighet att vara uppmärksamma i situationer där bollen studsar på en målstolpe, ribba eller målvakt till en spelare som var i offsideposition när bollen senast spelades av en lagkamrat.

Assisterande domare påminns också att:

- Vid bedömning av offside är det bättre att vara lite sen och korrekt än för snabb och felaktig.
- Om en flaggsignal för offside ges och inte omedelbart ses av domaren ska assisterande domaren hålla flaggan uppe till dess den setts eller till dess att bollen är under klar kontroll av det försvarande laget (den elektroniska beep-signalen används för att uppmärksamma domaren på flaggsignalen).
- För mycket snäva bedömningar där en assisterande domare bedömer "ej offside" kan en diskret handsignal vara värdefullt stöd till domaren när ögonkontakt tas.

I de sällsynta fall där domaren är övertygad om att en spelare är i offsideposition och är involverad i aktivt spel och den assisterande domaren inte höjer sin flagga måste domaren ta det yttersta ansvaret att döma offside. Likaså i de sällsynta fall där assisterande domare höjer sin flagga för offside och domaren är av åsikten att spelaren inte bestraffas för offside skall domaren bortse ifrån flaggsignalen och tillåta fortsatt spel. Domare måste vara modiga och inte agera på assisterande domares signaler i de fall de är uppenbart felaktiga.

Bollen i och ur spel

1. Assisterande domare påminns att närhelst bollen lämnar spelplanen ska flaggsignalen tydligt visa korrekt sätt att återuppta spelet och dess riktning. Vid tydliga inkastssituationer kan assisterande domaren direkt visa riktning (längs hela sidlinjen). Om han tvivlar om riktning ska assisterande domaren endast höja flaggan, ta ögonkontakt med domaren och följa domarens tecken.

Vid väldigt snäva beslut, när bollen hålls i spel, kan en diskret handsignal ge värdefullt stöd till domaren.

(Domaren behöver inte visa riktning på inkast vid väldigt klara situationer)

2. Närhelst en assisterande domare signalerar att bollen är ur spel (till och med om spelarna forstsättare att spela bollen) måste han bibehålla tecknet till dess domaren uppmärksammat det.
3. När mål göres:
För att bekräfta att ett godkänt mål gjorts ska assisterande domaren visa en tydlig rörelse längs sidlinjen mot mittlinjen. I gränsfall – för att teckna att bollen helt passerat mållinjen – ska den assisterande domaren höja flaggan (inte vifta med den), söka ögonkontakt med domaren och först då visa en tydlig rörelse mot mittlinjen.

Om det enligt hans åsikt inte är ett godkänt mål ska assisterande domaren stå still och bibehålla det tecken som redan getts. Domaren kan då välja att konsultera ytterligare vid behov av vägledning.

Regelbrott

En assisterande domare bör:

- använda en tydlig flaggsignal för att meddela domaren att han sett ett regelbrott (eller olämpligt uppträdande eller våldsamt uppträdande) i sin omedelbara närhet eller utanför domarens synfält. Flaggan ska vinkas med en handledsrörelse för att särskiljas från en offsideavvinkning.
- ta ögonkontakt med domaren och höja sin flagga när han är bättre placerad än domaren och domaren ännu inte vidtagit åtgärd, alltså om det är tydligt att domaren inte kunnat se regelbrottet.

Om en assisterande domare har ytterligare information gällande regelbrottet till domaren eller om domaren inte sett flaggsignalen bör kommunikationssystemet och/eller beep-signalen användas men endast som komplement till flaggsignalen som redan getts.

Det bör understrykas att en sådan åtgärd av en assisterande domare måste tas för alla relevanta regelbrott, inklusive de som begås i straffområdet.

I övriga fall kan diskret hjälp ges om det sökts av domaren.

Det skall också kommas ihåg att:

- Innan signal för regelbrott skall den assisterande domaren fastställa att domaren inte redan sett regelbrottet och tillämpat fördelsregeln; han bör använda tekniken "vänta och se" och ta ögonkontakt med domaren.
- Om en flaggsignal för ett regelbrott inte omedelbart ses av domaren måste den assisterande bibehålla tecknet till dess den domaren uppmärksammat det eller till dess att han ser att det är en klar fördel till det lag som regelbrottet drabbat.
- Ögonkontakt och diskreta hand signaler från assisterande domare kan vara till hjälp vid information till en domare, till exempel typ av regelbrott, nästa åtgärd och så vidare.

Detta bör minska behovet för domaren att komma ut till assisterande domaren för konsultation.

- När direkt konsultation behövs bör informationen inkludera, så kortfattat som möjligt, exakt vad som hände, vilka spelare som var involverade, den exakta platsen, rekommenderad åtgärd och hur spelet ska återupptas. Det rekommenderas att assisterande domaren vid sådana tillfällen tar sig fyra till fem meter mot domaren.
- Under konsultationen bör assisterande domare och domare båda se ut mot spelplanen. Det är vanligtvis lämpligt att undvika att konsultationen hörs eller förstås av andra.
- Vid regelbrott av våldsam art som uppmärksammas och signalerats av en assisterande domare måste åtgärd vidtas av domaren i enlighet med spelreglerna. Om spelet stoppats för att vidta disciplinär åtgärd (även om signalen inte omedelbart setts och spelet fortsatt) måste spelet återupptas i enlighet med spelreglerna (frispark/straffspark). Om assisterande domarens signal inte ses omedelbart och spelet har återupptagits efter en efterföljande situation kan endast lämplig disciplinär åtgärd vidtas mot den spelaren.
- Då en domare söker vägledning av en assisterande domare gällande exakt plats för ett regelbrott nära straffområdesgränsen bör en assisterande domare agera enligt följande:
  - a. Om regelbrottet är innanför straffområdet – assisterande domaren rör sig synligt ner längs sidlinjen mot hörnflaggan.
  - b. Om regelbrottet är utanför straffområdet – assisterande domaren står still efter att ha tagit sig i linje med straffområdesgränsen.

Uppenbart felaktiga disciplinära beslut av domaren

Om fjärdedomaren eller en av de assisterande domarna är medvetna om att domaren gjort ett uppenbart disciplinärt fel (till exempel två gula kort till samma spelare utan att visa ut honom; rött eller gult kort till fel spelare etc.) måste de omedelbart agera (flagga och beep eller till och med ta sig in på spelplanen). Det är viktigt att felaktigheter inte görs i samband med dessa åtaganden och domarteamet måste tydligt identifiera spelare som skall få en disciplinär åtgärd och samtidigt göra lämpliga noteringar.

Kontroll av 9.15 meters avstånd

När en frispark tilldelas väldigt nära mållinjen och i närheten av assisterande domaren får den assisterande domaren gå in på spelplanen och kontrollera 9,15 meters avstånd från bollen. Det rekommenderas att assisterande domare inte på ett fysiskt sätt mäter 9,15 meter utan snarare tar kontroll från bollens position.

Fjärdedomarens roll

Från och med första juni 2010 har fjärdedomarens roll utökats utöver våldsamt uppträdande, felaktig identifiering eller att ett andra gult kort inte resulterar i utvisning. Spelreglerna säger nu *"Han bistår domaren med att leda matchen i enlighet med spelreglerna. Domare bibehåller dock rätten att besluta i alla frågor som rör spelet."*

Det är viktigt att domaren i sina instruktioner inför match klargör vad för bistående som förväntas av fjärdedomaren.

Assisterande domarens placering

Frisparkar i närheten av straffområdet

Vid frisparkar i närheten av straffområdet ska den assisterande domaren placera sig i linje med den näst sista försvararen (kontrollera offside) men också vara uppmärksam på mållinjen. Domaren ska kontrollera bollen och muren.

Efter en offside

Efter att en frispark för offside tilldelats ska assisterande domaren som signalerade helst placera sig i linje med platsen där bollen ska placeras för återupptagande av spelet. Han bör sedan omedelbart inta placering för att bedöma offside (i linje med den näst sista försvararen), vilket är hans prioritet.

Inspark och utspark

För inspark samt när målvakten har bollen under kontroll inne i sitt eget straffområde är det tillrådligt att assisterande domaren då och då kontrollerar att bollen är korrekt placerad och att målvakten inte passerar 16,5-meterslinjen innan han släpper bollen ur händerna. Detta ska göras vid praktiska tillfällen (till exempel när näst sista försvararen är i närheten av straffområdet). Bedömning av offside i efterföljande spel är prioritet.

Hörnspark

För hörnsparkar rekommenderas det att berörd assisterande domare placerar sig bakom flaggan i linje med mållinjen.

Straffspark

Vid straffspark tilldelad under ordinarie speltid ska assisterande domare vara på mållinjen där den möter straffområdeslinjen.

Vid straffsparkar för att avgöra matchvinnare bör en assisterande vara på mållinjen där den möter målområdeslinjen medan den andra assisterande domaren kontrollerar spelarna i mittcirkeln. Domaren måste avgöra och enas om rollerna för assisterande domaren på

mållinjen och sin egen roll i att upptäcka eventuella framåtriktade rörelser från mållinjen gjorda av målvakten. Domare och assisterande domare påminns också att den "inaktiva" målvakten ska förbli placerad på mållinjen där den möter straffområdeslinjen, bakom assisterande domaren.

Flaggteknik

Det rekommenderas att en assisterande domare håller flaggan i den hand som är närmast spelplanen genom att byta hand närhelst han byter rörelseriktning så att flaggan alltid är synlig för domaren.

När en assisterande domare höjer sin flagga för regelbrott eller olämpligt uppträdande måste han använda den hand som kommer användas för att visa riktningen av frisparken. Det rekommenderas att medlemsförbund till UEFA instruerar nya assisterande domare på detta sätt.

Ansvar vid inkast

Assisterande domare påminns att ansvaret för att säkerställa ett korrekt taget inkast delas mellan domaren och assisterande domaren där domaren normalt sett kontrollerar korrektheten av utförandet med händerna medan assisterande kontrollerar att fötternas position överensstämmer med spelreglerna (på eller bakom linjen och vidrör marken). Dock har domare ett övergripande ansvar att agera i enlighet med detta om de, utifrån sin position, ser ett inkorrekt utfört inkast.

FÖRTYDLIGANDE AV UNDANTAG AVSEENDE REGELNS BOKSTAV.

- **Tröjorna behöver ej vara nedstoppade i byxorna om inte helheten i dräkten förändras (för långa tröjor).**
- **Reglerna om färg på undertröjor, underbyxor (tights) och tejp på strumpor gäller endast Allsvenskan, Superettan, Damallsvenskan, Elitettan och Div. 1, herrar. (respektive distriktsförbund beslutar vad som gäller i deras serier)**
- **Slät ring som bärs på fingret är tillåtet. Se regelboken sid 62.**